

mellett esetünkben nem vonósnégyesekről van szó, hanem a megismertetendő alkotások partitúra szerinti létszámáról, vagyis minimálisan 50-70 muzsikusról. Ehhez viszont meg kell oldani a logisztikai problémákat: legalább 3 órára tehermentesíteni, kiüríteni a termet (leggyakrabban a tornatermet) és technikailag meg kell oldani a muzsikuskok és a hangszerek – egyébként rendkívül költséges – szállítását.

Ugyanakkor joggal merül fel a kérdés, hogy test-szagú tornatermekben, szűkös viszonyok között lehet-e azt a katartikus élményt szerezni, ami maradandó emléket ébreszt a fiatalokban?

A koncertpedagógiával foglalkozó szakemberek szerint is sokkal nagyobb hatásúak a koncerttermekben zajló, ún. beavató előadások, amelyek már a rákészülés, a nem megszokott helyszín atmoszférája és a speciális akusztika révén is katartikus és maradandó élménnyel tudják gazdagítani a fiatalokat.

Magyarországon egyébként van már arra példa, hogy az ország különböző településeiről kedvezmé-

nyes áron juttatják el a gyerekeket az előadásokra. Ezt kellene általánossá tenni.

Meg kellene találni a párbeszéd lehetőségét a szimfonikus zenekarok és az oktatási irányelvek között, ha úgy tetszik a nemzeti tantervet kidolgozó szakemberekkel, mert a tapasztalat azt mutatja, hogy hiába a kínálat, ha a kereslet az iskolák vezetői és énektanárai részéről nincs meg, az órarend pedig rugalmatlan.

Ha már állami szerepvállalásról és a kultúrára fordított pénzekekről beszélünk, no meg a szimfonikus zenekarok helyzetéről, feladatairól, akkor mérlegelni kellene – ahogy ez más országokban gyakorlat – a diákok szervezett szállítását a nagy koncerttermekbe, (az ilyen alkalmaknál a terembérlet átvállalását a zenekaroktól) és a koncertlátogatások beépítését a tantervbe – de nem 10 év alatt kétszer, hanem minden évben minden tanuló számára legalább egyszer!

Ugyanígy mérlegelés tárgya lehetne ma már az is, hogy a nyugodt alkotóművészethez nem kellene-e ezen a területen is egy biztos jövőképhez juttatni a művészeket, akik tevékenyen járulnak hozzá a jövő nemzedékének egészséges fejlődéséhez.

A „nemzeti komolyzenei stratégia előkészítése” című szakmai fórumon Fekete Péter államtitkár arra kérte a magyar zenei élet képviselőit, hogy minden érdekelt fejtse ki írásban a stratégiával kapcsolatos elképzelését. Szövetségünk tagzenekarai egyenként, de elnökségünk külön is megfogalmazta a javaslatát. Itt ez utóbbit adjuk közre, amelyet egy elnökségi ülés után Kovács Géza elnök foglalt írásba:

Javaslat a Nemzeti Komolyzenei Stratégia kidolgozására

Preambulum

Magyarország másfél évszázada a nyugati civilizáció zenei életében jelentős szerepet játszott, és játszik a mai napig is. Kimagasló szerzők és előadóművészek váltak és válnak a nemzetközi zenei élet ikonikus személyiségeivé. A zene, mint nemzetközi nyelv megkönnyíti a magyar zenei értékek befogadását és megértését külföldön. Azt is bizonyította már a tudomány, hogy a nevelésre a gondolkodásra, ezen belül az agyműködésre mással nem pótolható hatást gyakorol. Mindezekért szükséges a mai és a távlati magyar zenei világot, annak működését feltárni, nehézségeit megoldani annak érdekében, hogy egy szellemileg felvértezett ország zenei értékeit és kincseit a nemzetközi világ méltányolja és magába fogadja. Az alábbi javaslat megkísérli egy tágabb nézőpontból vizsgálni a tárgykört, de szemlélete – érthető okokból – elsősorban a hivatásos zenekarok és énekkarak aspektusából látja és láttatja a stratégia egy-egy lényegi elemét. Jelen javaslat a Magyar Szimfo-

nikus Zenekarok Szövetsége 2019.február 22-én megtartott elnökségi ülésén felmerült gondolatok beépítésével íródott.

Misszió

A nemzeti komolyzenei stratégia missziója az ország különleges zenei értékeinek, tehetségeinek és lehetőségeinek feltárása, támogatása annak érdekében, hogy a hagyományos értékek megőrizték fényüket, egyben új értékek jöhessenek létre.

Ezen értékek közé tartozik a múlt nagy zeneszerzőinek sora, akik közül kimagasodik Liszt Ferenc, Bartók Béla, és Kodály Zoltán, valamint korunk néhány nemzetközileg értékelt szerzője. Az előadóművészek közül a nagy magyar hegedűiskola főbb alakjai – Joachim, Auer, Zathureczky, Hubay. A nagy zongoraművészek, mint Dohnányi, Fisher Annie, Cziffra György, Kocsis Zoltán. A magyarok hírét vitte a világba a nagy karmester-generációk sora (Richter János, Ormándy Jenő, Széll

György, Solti György, Fricsey Ferenc, Ferencsik János). Külön kell foglalkozunk a magyar zenei neveléssel, itt és most pusztán Kodály világhírű nevelési koncepcióját említtjük.

Jelentős szerepet játszanak a magyar zenei élet alakításában a hivatásos szimfonikus zenekarok, énekkarok, kamaraegyüttesek. Természetesen sajátos szerepet tölt be a magyar Állami Operaház.

Kényes terület a határesetek területe, amikor szórakoztató zenét szolgáltató intézmények és személyiségek produkcióival találkozunk, hiszen vitán felülálló megítélésükhöz pontos mértékegység nem áll rendelkezésünkre, de e tekintetben a szakmai közmegegyezés – úgy szólván – tévedhetetlen. E területre most nem kívánunk tévedni.

Az a felismerés, hogy a zene szavak nélkül is kivált érzelmeket, hat az értelemre, és Kodály szavaival: „a tudat olyan mélységéig jut el, mint semmi más” magától értetődő hogy a jelentős előképzettséget és jelentős anyagiakat igénylő komolyzenét művelő, ápoló és létrehozó személyiségek szakemberek és intézmények helyzetén az állam könnyítsen. Szüntesse meg a jelenlegi támogatási aránytalanságokat, tekintse át a zenei nevelés egész struktúráját annak érdekében, hogy a Kodály által megalkotott koncepció végre megvalósulhasson.

A stratégia legvilágosabb **célja**, hogy a magának minden nehézség ellenére hatalmas tekintélyt kivívott magyar komolyzene a későbbiekben a jelenleginél jobb körülmények között szolgálhassa Magyarországot és az emberiség javát.

Vízió

Egy olyan Magyarországot képzelünk el, melyben szakképzett és felkészült pedagógusok bölcsődés kortól a középiskolai tanulmányok befejezéséig a gyermekek, fiatalok számára zenei élmények átadásával teszik beláthatóvá és mindennapos tevékenységgé az értékes zene művelését, illetve annak befogadását.

A **cél**, hogy mindenki mindennapi igényévé váljék az értékes zene hallgatása, lehetőség szerint a betűk és számok készségi írása, olvasása mellett, a kottairást is sajátítsák el. Ehhez elengedhetetlen az óvónőképző, a tanító-, és tanárképző intézmények zenei képzése színvonalának emelése, a heti énekórák számának jelentős gyarapítása. Az oktatás és képzés másik iránya, vagyis a hivatásos muzsikusként képzésének új alapokra kell helyeződnie. Egy megváltozott világban a hivatásos muzsikusként az eddigiéknél – meglévő fölényes szakmai tudása mellett – képesnek kell lennie a társadalom felé, ha kell szóban is kommunikálni tevékenységéről, segítséget kell nyújtania különböző korosztályok és társadalmi rétegek számára a zenei élmények befogadására különös tekintettel a nehezebb sorsban élőkre, emellett kellő nyitottsággal szükséges

más művészeti ágak képviselőivel termékeny diskurzusokat folytatni.

Digitális korszakunkban a zenehallgatás jelentős részben eltolódott az elektroakusztikai és más, a digitális világban található eszközök irányába. Ez lehet akár öröndetes is, hiszen a magas technikai színvonal eddig nem láthatott mértékben juttathat el széles rétegekhez értékes zenét. Ugyanakkor a zenehallgatás és művelés, mint *közösségi élmény* semmi mással nem pótolható. A komolyzene közösségi hallgatására, befogadására Magyarországon ma számos olyan tér van, melyet nemzetközi rangja alapján nagyon sokan megismertek a nagyvilágból. (Zeneakadémia, Müpa, Kodály Központ, BMC, stb.) Ugyanakkor vannak megyeszékhelyek, ahol az előbb felsoroltakhoz hasonlítható hangversenytér nem található. (Szeged, Debrecen, Kecskemét, Győr.) Fontos feladat lenne tehát e fehér foltokat megszüntetni.

Sikeres magyar szölistáink némelyike jelentős nemzetközi elismertséggel bír. Ugyanez vonatkozik hivatásos szimfonikus zenekarainkra is. Ugyanakkor érthetetlen aránytalanságokat láthatunk a zenekarok költségvetési és fenntartói támogatása között. Ezek az aránytalanságok nem tükrözik minőségbeli különbséget, ámbr demoralizáló hatásuk hathat a minőségre is. Elsőrendű feladat lenne tehát a magyarországi hivatásos szimfonikus zenekarok és énekkarok tagjai bérének rendezése. (A Zene-, és Táncművészek Szakszervezete főtítkárának erre vonatkozó javaslata, mely szerint a TAO-ból megmaradt összeg egy részét az állam erre fordítsa, ésszerű és támogatandó javaslat.) Olyan szimfonikus zenekarokat és énekkarokat kellene látnunk a jövőben, melyek méltányos anyagi körülmények között működve a társadalom széles rétegeinek világszínvonalon nyújtják át a zeneművészet kincseit, hagyományos koncerthelyszíneken, bizonyos esetekben köztereken, sportlétesítményekben. Emellett kiveszik részüket edukációs programjaik révén a zenei nevelésből. (E tevékenységük már jelenleg is túlnyomó többségben példamutató.)

A vízió része, hogy a közmédia korszerű, felkészült és szellemes műsoraival veszi ki részét a komolyzenei értékek közvetítésében. Közpénz-pályázatok segítségével a kereskedelmi médiumokat is erre szükséges ösztönözni.

Értékek és eszközök

A fenti stratégiai célok megvalósításához számos eszköz, meglehetősen jelentős tudás és gyakorlati ismeret már bőséggel rendelkezésre áll. A zenei nevelés koncepciójának módszertana - mintegy sűrített formában - a Kecskeméti Kodály Intézetben és még néhány pedagógiai felsőoktatás intézményben föllelhető.

Feladat: az óvónők, szaktanítók, szaktanárok képzése színvonalának emelése, egyben az általános és középis-

kolai énekórák számának jelentős megnövelése. Fentebb említett magas színvonalú és jó akusztikájú koncerttermek építése ott, ahol ilyenek még nem állnak rendelkezésre. A hivatásos szimfonikus zenekarok és énekarok eddigi jól bevált gyakorlatának összegyűjtése annak érdekében, hogy „a jó gyakorlatok” átvételével az értékes zene minél szélesebb rétegekhez jusson el. (Családi programok, fiatalok megszólítása, leszakadó társadalmi rétegek segítése, stb.) A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége az adat- és információgyűjtést már elkezdte, emellett évek óta folytat edukációs továbbképzést és koordinációt.

Zenekaraink és énekaraink nemzetközi megjelenése kapcsán szükséges olyan kategóriákat fogantatni, melyek révén világossá válik, hogy **mely külföldi fellépések szolgálják Magyarországot és a magyar zenekultúra érdekeit**, melyeknek van állami, diplomáciai küldetése, és melyek azok, amelyek nem teszik szükségessé a magyar közpénzből való támogatást. A hivatásos magyar szimfonikus zenekarok egy része arányosan és minőségében megfelelő módon látja el az ország egyes régióit értékes zenével. E vidéki zenekarok kivétel nélkül önkormányzati fenntartásúak. Szükséges lenne ezeknél az együtteseknél olyan ösztönzőrendszert fogantatni,

mely az önkormányzatokat arra sarkallja, hogy saját erőből maguk is minél magasabb színvonalon támogassák együtteseiket, egyben tegye számukra lehetővé, hogy az együttesekhez eljuttatott központi költségvetési forrást bármi módon másra fordítsák.

A fővárosban tarkább a kép, hiszen közvetlen kormányzati, kerületi, holding-leányvállalati, alapítványi formában működnek az együttesek. A kulturális kormányzat küldjön ki egy **munkabizottságot**, mely a fővárosi székhelyű hivatásos zenekarok funkcióját vizsgálja át, figyelembe véve az ÁSZ és a KEHI közelmúltban lefolytatott vizsgálatait, valamint a Szimfonikus Zenekari Szövetség adatbázisát. A kulturális kormányzatnak érvényre kell juttatni – ha van ilyen – a törvényellenes működéssel szemben a törvényes működést. Megfontolandó a sikeres brit és holland mintára egy olyan művészeti tanács életre hívása, mely a hivatásos zenei együttesek központi költségvetési támogatáshoz való jutását szabályozná.

A cél mindenek előtt egy virágzó magyar zenei élet, melynek legfőbb hozadéka a zene által magasabb szellemi és erkölcsi szinten élő nemzet, valamint ennek révén a külföld hazánk iránti megnövekedett tisztelete.

Mindent vagy semmit?

Ha ennyit kapunk a minisztériumtól, azt köszönettel adjuk vissza...

Több élményt kell adni a publikumnak, előadó-művészként megmutatni a művek és a muzsikálás örömet – véli Bolyki György, aki tavaly ősszel lett a Liszt Ferenc Kamarazenekar új ügyvezető igazgatója. Az együttes elé tárt víziójában 2019-et a megújulás évének nevezte, melynek során egy elmélyült műhelymunka keretében feltárják a kompozíciókban rejtőző összes élményelemet. Bízunk abban, hogy mindez a következő években meghozza majd a kívánt hatást, és ismét a világ legjobb öt produkciója között tartja számon a közönség a Liszt Ferenc Kamarazenekart. Ehhez persze nemcsak az együttesnek kell nagyon komolyan dolgoznia, hanem szükség van sokkal nagyobb léptékű állami támogatásra is. A korábbi összegből ugyanis csak vegetálásra telt, így ha a terveik nem találnak támogatásra, akkor február végén fel kell, hogy oszoljon a zenekar...

■ *Másfél évig Pálfi Gábor töltötte be az ügyvezető igazgatói posztot, novembertől pedig Önt kérte fel a társulat erre a pozícióra. Miért került sor a váltásra?*

– Egyrészt a zenekar és Pálfi Gábor elképzelései nem pontosan fedték egymást, másrészt nehezzé vált a társulat anyagi helyzete, olyannyira, hogy az 55 éves együttes fennmaradása kétségessé vált. A muzsikusok ekkor kerestek meg azzal, hogy néhány hónap múlva elfogy a pénz, vállalnám-e a válságmenedzselést. Többükkel korábban együtt játszottam az Erkel Ferenc Kamarazene-

karban, harminc éves szakmai és emberi kapcsolat fűz össze minket, így azt mondtam: ha egy hét alatt ki tudok találni valamit, amiben hiszek, és ami által az együttes vissza tud kerülni a világ öt legjobb produkciója közé, abban az esetben vállalom a megbízatást. Mert ehhez az együtteshez semmi más vállalat nem illik.

■ *Ezek szerint kitalált...*

– Igen, született egy vízióm. Nagyon őszintén beszéltem a zenekari tagokkal, és arra jutottam, ahogy az